

Kyrklig självöverskattning – och självunderskattning

Vad är kyrkan till för på jorden? Vad är det hon, dvs. vi, ska vara och göra bland våra medmänniskor?

Ett vanligt svar i vår egen tid, som man finner bl.a. på Svenska kyrkans hemsida, är att vi ska delta i Guds »mission» eller sändning till världen. Han vill göra vår trasiga värld hel, upprätta kränkta, skapa nytt och försona världen, skriver hemsidan, och fortsätter: »Gud uppmanar oss att delta i det arbetet. Vi får vara redskap i Guds uppdrag (mission) för en kärleksfull relation till hela skapelsen, för att göra världen hel.»

Uttrycket »att göra världen hel», eller »laga [den trasiga] världen» (hebr. *tikkun ha-olam*) är hämtat ur tidig rabbinsk tradition och avsåg då det allmänmänskliga ansvaret att reparera och förbättra den värld vi lever i, alldeles oberoende av om den handling som gör det är påbjuden i Torah eller ej. I sitt dokument om relationen mellan kristendom och judendom, *Guds vägar* (2001), påpekade Svenska kyrkan att skiljaktigheterna i tro mellan dessa två religioner består, men att vi ändå kan samarbeta i fråga om *tikkun ha-olam*.

Att arbeta för mänskliga rättigheter, personlig och politisk frihet, ett rättvist samhälle och en miljömässigt hållbar ekonomisk utveckling är exempel på att »göra världen hel». En blick eller två på hur Svenska kyrkans internationella arbete beskrivs på dess webbsidor visar också att det är just dessa uppgifter arbetet fokuserar på, dvs. den sortens samhällsbyggande som stater, politiska partier och ideella organisationer också gör. Eller borde göra.

Slutsatsen tycks då bli att kyrkan är till på jorden för att göra precis samma arbete som alla människor av god vilja. Det är ett gott och nödvändigt arbete, och alla människor har ansvar för det, men varför ska det finnas en kyrka till att göra det? Här ligger kyrklig självöverskattning – och självunderskattning – snubblande nära. Självöverskattningens risk ligger i att hävda eller tro att kyrkan har ett särskilt ansvar i detta avseende, och att hon gör sådant »reparationsarbete» bättre än andra människor och grupper. Men är det verkligen så att kyrkan är den vägledande, inspirerande spjutspetsen i nationellt och internationellt arbete för hållbar utveckling, god miljö och mänskliga rättigheter? Att skapa ett gott, rättfärdigt och hållbart liv för alla på jorden – *kan* kyrkan det? Bättre än andra?

Bättre eller inte – den viktigaste frågan kvarstår: Är arbetet med att »hela» världen i denna mening kyrkans primära uppgift i världen – eller ligger den inte snarare i just det som skiljer kristen tro från judisk, muslimsk, hinduisk, buddhistisk och all annan religion? Kyrkans primära uppgift är att vittna för hela världen om Guds väldiga gärningar genom den korsfäste och uppståndne, som pingstdagens andefyllda gjorde. Eller som Jesus sa: att »göra alla folk till mina lärjungar».

Somliga skulle väl svara att det för 2000 år sedan nästan var nödvändigt att uttrycka målet »att hela världen» i religiösa termer. Men idag är det inte begripligt eller övertygande om det

inte uttrycks i socialetiska termer. Eller mera rakt på sak: i moraliska bud. För nog är doften av en ny och stark moralism märkbar här. *Deus vult* (Gud vill det!) är en slogan som kan användas till fler korståg. Kyrkan och bara kyrkan »kan» moral och vet ju vad Gud vill, nämligen rättvisearbetet. För utomstående är det inte svårt att märka en doft av kyrklig självöverskattning i den attityden, särskilt som världsförbättrarıdeerna ofta har varit i politiska säckar innan de kom i kyrkliga påsar.

Ett annat uttryck för vår samtids kyrkliga självöverskattning är den förstuckna, och likväl förmättna, tron att vi förstår att diagnostisera och behandla världens sjukdomstillstånd bättre än Mästaren själv. Hans terminologi om omvändelse och bot och fräls oss ifrån Ondo/den Onde tycks vara inadekvat och oanvändbart för nutida missionsavdelningar, vars experter gärna vill överträffa Jesus i klarsyn om problemens egentliga beskaffenhet och bot för dem.

Den andra sidan av självöverskattning är självunderskattning, en oartikulerad men stark känsla av att kyrkan inte duger som det hon egentligen är. Hon tror att hon som »religion», som en gemenskap i tron och i den Helige Ande, inte har något att komma med till vanliga människor i världen, utan måste bevisa sin relevans genom att göra samma saker lika bra som andra eller helst litet bättre. Men för kyrkan är det en fatal självunderskattning att inte se och inte praktisera att Jesus Kristus redan har gjort det avgörande reparationsarbetet för världen.

Detta innebär emellertid inte att vi sitter inne med den enda lösningen på hur världen ska repareras och att allt annat arbete skulle vara onödigt. Men saknar kyrkan sin enkla förtröstan på att Gud visste vad som behövde göras och gjorde det genom sin Son, inkarnerad för världens skull, då har hon inget att säga världen. Gud visste också vad han gjorde, när han lät den kristustroende kyrkan, fylld av hans Ande, uppstå och leva som den gör. Han har försonat mänsklighetens ondska och erbjuder befrielse från den genom sitt missionsredskap kyrkan, som är hans Kropp. Kyrkan är inte detsamma som de politiska institutionerna, det kommunala självstyret, vården och skolan, eller en av många organisationer för fred och mänskliga rättigheter på jorden, utan en skapelse av eget slag med sin egen uppgift: att vittna om världens Frälsare, med både ord och livsföring.

Det nödvändiga politiska arbetet handlar om att ändra och förändra de strukturer som sätter gränser både för enskilda och för företag, organisationer och det allmänna. Kyrkan både ska och kan säga sitt Ja till dessa strävanden, men detta är inte är hennes huvudsakliga ärende. Kyrkans uppgift är att kalla människor till omvändelse och tro, och det hon har att erbjuda är syndernas förlåtelse, nytt liv och evig salighet.

Denna kallelse till omvändelse och tro är riktad till varje enskild individ, och uppmaningen till bättring gäller även olika kollektiv. Ibland kan t.o.m. ateister som Habermas se det och motvilligt erkänna att denna otroliga kristendom behövs för världens hälsa. Det goda och glada budskapet är att förändring på djupet är möjlig, inte i kraft av politiska beslut, utan på grund av Jesu försoningsgärning. I varje söndags högmässa är det just detta som lyfts fram, i texter och läsningar, i eukaristin: synder kan förlåtas, människor kan helas och upprättas, försoning är vår stora möjlighet. Det är här, i Jesu seger, som kyrkan har sin grund och sin uppgift.